Suomen Reserviupseeriliitto -
Finlands Reservofficersförbund

Lausunto
23.3.2017

Viite: Puolustusvaliokunnan sähköposti 8.3.17: Puolustusvaliokunta torstai 23.03.2017 klo 10:00 / VNS 3/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

Puolustusvaliokunta

Suomen Reserviupseeriliiton lausunto eduskunnan puolustusvaliokunnalle valtioneuvoston puolustusselonteosta 2017

Suomen Reserviupseeriliitto (RUL) kiittää mahdollisuudesta antaa puolustusvaliokunnalle lausunto valtioneuvoston puolustusselonteosta 2017.

Tiivistelmä lausunnon keskeisistä painotuksista

1) Paikallisjoukkojen koulutuksessa ja toiminnassa korostuu vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus
2) Reserviläisten osaamista, vapaaehtoisuutta ja motivaatiota on hyödynnettävä nykyistä paremmin mm. paikallisjoukkojen rekrytoinnissa, toiminnan suunnittelussa ja itse toiminnassa, mukaan lukien erilaiset virka-aputehtävät
3) Vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen osaamista on hyödynnettävä paitsi maanpuolustustahdon ylläpitämisessä myös mm. maanpuolustusviestinnässä, Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kouluttajien ja osanottajien rekrytoinnissa sekä henkilöstön sijoittamisessa sodan ajan tehtäviin
4) Vapaaehtoisen maanpuolustuksen taloudelliset resurssit on saatava lisääntyvien tehtävien tasolle. Tämä koskee niin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen taloudellista tukea kuin vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemista. Sotilaallista valmiutta palvelevan koulutuksen tulee olla reserviläisille maksutonta

Yleiskommentit

Selonteko kokonaisuudessaan on hyvin tiivis esitys, jossa linjataan puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle.

Selonteon esitysmuoto tekee siitä helposti luettavan, mutta samalla se on johtanut monen asian liiankin pelkistettyyn käsittelyyn. Selonteon selkeyttä vaikeuttaa eräiden vakiintumattomien termien käyttö. Kaikkiaan RUL olisi toivonut merkittävästi enemmän konkreettisuutta selontekoon.

Selonteossa keskitytään luonnollisesti Suomen sotilaalliseen puolustukseen. RUL:n mielestä selonteossa olisi kuitenkin tullut ottaa selkeämmin kantaa myös yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen, koska puolustushallinolla on tässäkin kokonaisuudessa keskeinen rooli ja koska näihin laajemman turvallisuuden tehtäviin on sijoitettava tulevaisuudessa merkittävästi nykyistä enemmän puolustusvoimien sodan ajan joukoista vapautuneita, kokeneita reserviläisiä. Selonteossa ei ole mainintaa kansalaisten yleisestä varaamisrekisteristä, joka on kuitenkin ehdoton edellytys, jotta henkilöt voidaan luotettavasti sijoittaa eri viranomaisten häiriö- ja poikkeusolojen tehtäviin.

Suomen puolustusratkaisu perustuu koko maan puolustamiseen, joka on mahdollista vain laajasti toteutettavan yleisen asevelvollisuuden ja laajan, koulutetun reservin kautta. Siihen nähden asevelvollisuutta, reservin toimintaa ja vapaaehtoista maanpuolustustyötä käsitellään selonteossa **hämmästyttävän suppeasti**. Reservin osaamisen sekä vapaaehtoisuuden nykyistä parempi hyödyntäminen ovat kuitenkin avainasioita, mikäli reservin toiminnasta halutaan merkittävää lisäpanosta puolustusvalmiuteen.

Sodan ajan joukkojen lukumäärä
Selonteossa mainitaan (kohta 4.3.), että Suomen puolustuskykyä tehostetaan parantamalla nykyiseen sodan ajan vahvuuteen (230.000 sotilasta) kuulumattomien joukkojen käyttöä. Sodan ajan joukkojen uudeksi määräksi ilmoitetaan selonteossa 280.000 sotilasta. Epäselväksi kuitenkin jää, paljonko uusia sodan ajan tehtäviä oikeasti tulee ja paljonko lisäyksestä on seurausta uudesta laskentatavasta mm. varusmiesten ja perustamiskeskusten osalta.

Puolustusvoimien toimintatavat ja henkilöstö (kohta 4.4.)
Selonteossa mainitaan, että puolustusvoimauudistuksen jälkeinen palkatun henkilöstön määrä, noin 12.000, on vähimmäistarve puolustusvoimien nykyisten tehtävien toteuttamiseksi. Samalla kuitenkin todetaan, että puolustushallinto toimeenpanee säästösuunnitelmaa, jolla pyritään vastaamaan tehtyihin kehysleikkauksiin sekä hallitsemaan kustannus- ja menopaineita. Yksi keino vastata näihin kustannus- ja menopaineisiin on lisätä luottamusta sitoutuneiden reserviläisten osaamiseen ja mahdollistaa heille nykyistä suurempi rooli mm. harjoitusten suunnittelussa sekä paikallisjoukkojen rekrytoinnissa ja koulutuksessa.

Asevelvollisuus (kohta 4.5.)
Kohta sisältää erittäin kannatettavia ajatuksia, mutta kovin laveasti ja epäkonkreettisesti mainiten.

Yleinen asevelvollisuus ja koko palveluskelpoisen ikäluokan kouluttaminen kustannustehokkaiden sodan ajan joukkojen perustana on selviö. Kriisinhallintatehtävissä palvelevien naisten lukumäärän kasvattaminen on helpointa, jos naisten vapaaehtoisen palveluksen suorittavien määrää saadaan kasvatettua esimerkiksi kutsuntoja laajentamalla.

Sekä kutsuntojen että asevelvollisten asioiden hoidon kohdalla mainitaan digitaalisten palveluiden hyödyntäminen. Tämä ehdottoman tärkeää ja tämä on todettu mm. reservin koulutuksen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kehittämissuunnitelmassa vuonna 2013. Tämän jälkeen asiassa on edetty valitettavan hitaasti. Reserviläisten osaamisen nykyistä parempi hyödyntäminen sodan ajan joukoissa ei onnistu ilman, että reserviläisten osaaminen tunnistetaan ja, että reserviläisen ja puolustusvoimien välinen vuorovaikutus saadaan tiiviimmäksi. Tavoite on, että reserviläinen pystyy ilmoittamaan omassa osaamisessa ja toimintakyvyssä tapahtuneet muutokset nopeasti ja vaivattomasti puolustusvoimille ja, että puolustusvoimilla on oikeasti kyky huomioida edellä mainitut muutokset mm. sijoittaessaan reserviläisiä sodan ajan tehtäviin.

Varusmieskoulutuksessa hyödynnettävät verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmät on hyödynnettävä mahdollisimman laajasti myös reserviläisten koulutuksessa.

Reservin koulutusjärjestelmä on kokonaisuus, johon kuuluvat puolustusvoimien kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kurssit. Uskottava puolustusjärjestelmämme vaatii riittävän suuren reserviläisjoukon

kertausharjoituskouluttamista jatkuvasti. Nykyinen 18.000 reserviläistä vuodessa on ehdoton minimimäärä kertausharjoituksille. Operatiivisten ja alueellisten joukkojen lisäksi kertausharjoitusvuorokausia on ohjattava myös paikallisjoukkojen runkohenkilöstön koulutukseen. Jotta paikallispuolustuksen toimintakykyä saadaan nostettua ja mahdollisia virka-aputehtäviä harjoitettua, tulee kertausharjoitusten määrää paikallisjoukoille lisätä merkittävästi.

Vaikka kaikessa sotilaallisessa koulutuksessa painopisteenä ovat sodan ajan joukkoihin sijoitetut reserviläiset, pitää erityisesti Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kursseja olla jatkossakin tarjolla myös sijoittamattomalle, mutta sijoituskelpoiselle reserville. Sotilaallista valmiutta palvelevan koulutuksen tulee olla reserviläisille maksutonta.

Lausuma, että reserviläisiä kannustetaan omaehtoiseen kunnon ylläpitoon sekä kouluttautumiseen verkkokoulutusmahdollisuuksia hyödyntäen, on kannatettava, mutta tämänkin asia on pikaisesti muutettava käytännön toimenpiteiksi.

RUL korostaa, että erityisesti paikallisjoukkoihin olisi perusteltua sijoittaa nykyistä enemmän kokeneita reserviläisiä. Reserviläisten sijoittamiseen erityisesti paikallisjoukkoihin pitää jatkossa hyödyntää entistä enemmän paikallisjoukoissa toimivien reserviläisjohtajien osaamista ja paikallistuntemusta. Näin varmistetaan myös henkilöstön hyvä mahdollisimman sitoutuminen paikallisjoukkojen koulutukseen ja toimintaan. Parhaaseen tulokseen päästään, jos toimivalla reserviläisjohtajalla on paikallisjoukoissa merkittävä rooli oman henkilöstönsä valinnassa. Sodan ajan joukkoihin sijoittaminen on viime kädessä tietenkin aina puolustusvoimien tehtävä.

Maanpuolustustahto ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö (kohta 4.6.)
Selonteossa korostetaan maanpuolustustahdon merkitystä yhteiskunnan kriisinsietokyvyn ylläpitämisessä. Maanpuolustustahdon ylläpidosta vastaavat osaltaan vapaaehtoista maanpuolustustyötä tekevät järjestöt. Tämän lisäksi järjestöillä on merkittävä rooli mm. maanpuolustusviestinnässä, Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kouluttajien ja osanottajien rekrytoinnissa sekä henkilöstön sijoittamisessa sodan ajan tehtäviin tunnistamalla osaajia ja tekemällä suosituksia henkilöstön osaamisen, toimintakyvyn ja halukkuuden tunnistamiseksi, kuten on mainittu myös vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kehittämissuunnitelmassa.

Vapaaehtoisilla maanpuolustusjärjestöillä on lisäksi merkittävä rooli reserviläisten omaehtoisen toiminnan mahdollistajana. Tästä yhtenä esimerkkinä on laaja, reserviläisten ampumataidon ylläpitämisen mahdollistava ampumatoiminta. Esimerkiksi Suomen Reserviupseeriliiton jäsenyhdistykset järjestivät vuonna 2016 yli 4700 ampumaharjoitus ja -kilpailutilaisuutta, joihin osallistui yli 24000 henkilöä. Vastaavasti oman toimintakyvyn ylläpitoon tähtääviä maasto- ja liikuntatilaisuuksia järjestettiin vuonna 2016 yli 5800 ja niihin osallistui lähes 34000 henkilöä.

Järjestöjen tekemä työ yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi on huomioitava myös varmistamalla vapaaehtoisen maanpuolustuksen taloudelliset resurssit.

Selonteossa mainitaan, että Maanpuolustuskoulutusyhdistystä kehitetään puolustusvoimien strategisena kumppanina pohjoismaisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tämä sinänsä kannatettava lausuma on samalla myös ongelmallinen, koska ei ole olemassa yhtä pohjoismaista toimintaperiaatetta, jota voidaan käyttää vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen mallina Suomessa. Maanpuolustuskoulutusyhdistys on julkisoikeudellinen koulutusorganisaatio, kun esimerkiksi Ruotsin Hemvärnet, jossa on 40

vapaaehtoisista koostuvaa pataljoonaa, on selkeästi osa puolustusvoimia. Pohjoismaista ja Virosta voi ja kannattaa omaksua Suomeen parhaita käytäntöjä, joita ovat esimerkiksi vapaaehtoisuuden laaja hyödyntäminen, usko reservin osaamiseen ja sen arvostaminen, paikallistuntemus sekä motivoituneen ja yhdessä joukon harjoittelevan joukon kiinteys. Parhaiden käytäntöjen tunnistamiseen tulee sisällyttää aktiivireserviläisten näkökulma ja vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen näkökulma aina ruohonjuuritasolta lähtien.

RUL pitää erittäin kannatettavana tavoitetta vahvistaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemaa paikallispuolustuksessa sekä virka-aputehtävissä.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksien varmistaminen vaatii lisääntyvien tehtävien lisäksi kasvavia taloudellisia resursseja. Tämän arvostuksen pitää näkyä paitsi puolustusministeriön myös valtionvarainministeriön päätöksissä ja toimissa.

Suomen Reserviupseeriliitto

Liite
23.3.2017

Liite Suomen Reserviupseeriliiton lausuntoon eduskunnan puolustusvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta 2017

Paikallisjoukkojen kehittäminen pohjoismaisten toimintaperiaatteiden mukaisesti

Puolustusselonteossa mainitaan, että Maanpuolustuskoulutusyhdistystä kehitettäisiin pohjoismaisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tämä on hieman erikoinen ilmaisu, sillä MPK on koulutusorganisaatio eikä sillä ole omia joukkoja alaisuudessaan. Esimerkiksi Ruotsin Hemvärnet, jossa on 40 vapaaehtoisista koostuvaa pataljoonaa, on selkeästi osa puolustusvoimia. Esitystä kannattaisi laajentaa paikallisjoukkojen kehittämiseen ja MPK:tä niiden joukkojen kouluttajana. Pohjoismaista ja Virosta tai vaikkapa Sveitsistä voi ja kannattaa omaksua Suomeen parhaita käytäntöjä, joita ovat esimerkiksi joita ovat esimerkiksi vapaaehtoisuuden laaja hyödyntäminen, usko reservin osaamiseen ja sen arvostaminen, paikallistuntemus sekä motivoituneen ja yhdessä joukon harjoittelevan joukon kiinteys.

Vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella ja maanpuolustuksella laajemminkin voidaan merkittävästi kohottaa paikallisjoukkojen toimintakykyä ja valmiutta. Paikallispataljoonista tulisi tehdä huomattavasti aktiivisempia. Harjoitustoimintaa tulisi olla koko pataljoonalle muutaman kerran vuodessa ja avainhenkilöille suunnitteluharjoitukset sen lisäksi. Paikallispataljoonien tulisi harjoitella niille annettuja tehtäviä erilaisissa ympäristöissä, myös ja erityisesti omalla toimialueellaan. Myös paikallisjoukkojen näkyminen katukuvassa olisi suotavaa. Paikallisjoukoille voitaisiin jakaa henkilökohtainen materiaali kotiin säilytettäväksi, asetta lukuun ottamatta.

Sitoutuneet MPK:n kouluttajat tulisi sijoittaa osaksi paikallispataljoonia omaksi yksikökseen. Tällöin rauhanaikana he vastaisivat Paikallispataljoonien koulutuksesta ja poikkeusolojen aikana perustettavien joukkojen koulutuksesta ennen tehtävään lähettämistä. Näin on jo toimittu Lounais-Suomessa.

Vapaaehtoisuuden hyödyntäminen on ehdottoman tärkeää joukkojen kustannustehokkuuden ja kiinteyden saavuttamiseksi. Paikallisjoukkojen koulutuksesta valtaosa voidaan toteuttaa vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kautta, jolloin keskeisessä asemassa on Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koulutus- ja harjoitustoiminta. Motivoitunut, vapaaehtoinen joukko on huomattavasti edullisempaa kouluttaa vapaaehtoisissa harjoituksissa kuin puolustusvoimien kertausharjoituksissa. Kuitenkin paikallispuolustuksen toimintakyvyn nostamiseen sekä mahdollisten virka-aputehtävien harjoitteluun, tulee myös paikallisjoukoille ohjata merkittävä määrä myös kertausharjoitusvuorokausia.

Vapaaehtoisuuden hyödyntäminen vaatii henkilöstön paikallistuntemusta ja johtajatehtäviin sijoitettujen reserviläisten osaamisen ja henkilöiden tuntemisen hyödyntämistä paikallisjoukkojen rekrytoinnissa. Lähtökohtaisesti jokaisella paikallisjoukoissa toimivalla reserviläisjohtajalla tulisi olla keskeinen rooli valittaessa sijoitettavia henkilöitä hänen johtamaansa joukkoon. Selvää kuitenkin on, että loppukädessä PV hoitaa henkilöstön sijoittamisen paikallisjoukkoihin. Mutta ilman tiivistä henkilötuntemusta ja omien alaisten valintaa läpi koko organisaation, ei näin isoa joukkoa

saada vapaaehtoisesti toimimaan. Tämä on havaittu jo maakuntakomppanioita rekrytoidessa.

Reservin osaamisen tunnistamisessa pitää hyödyntää paikallisten reservi- ja maanpuolustusjärjestöjen asiantuntemusta. Aktiiviset reserviläiset tunnistetaan yhdistystoiminnassa.

Puolustusvoimien ja reserviläisten vuorovaikutus pitää saada tällä vuosituhannelle. E-asioinnin kehittäminen pitää viimeistää nyt aloittaa. Tätä kautta reserviläinen voi päivittää osaamis-, kenttäkelpoisuus- ja toimintakyky-, koulutus-, ammatti-, harrastustietojaan puolustusvoimien järjestelmään, josta niitä tarvittaessa voidaan hyödyntää paikallisjoukkoihin sijoitettaessa.